

מקורות התורה

60 - הלכה: רבולוציה או אבולוציה

מכללת מבשרת ירושלים

- When we talk about 'halachic change', what level of change do we envision?
- There are effectively 4 levels of halachic change

A] FUNDAMENTAL CHANGE OF THE MITZVAH/HALACHIC SYSTEM AS PRESENTED IN THE CHUMASH

1. א דבר ברור ומפורש בתורה, שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים: אין לה לא שנוי, ולא גרעון ולא תוספת, שנאמר 'את כל הדבר, אשר אנוכי מצוה אתכם אתו תשמרו, לעשות: לא תסף עליו, ולא תגרע ממנו' (דברים יא:); ונאמר 'הנגלת לנו ולבנינו, עד עולם לעשות, את כל דברי התורה הזאת' (דברים כט:כח). הא למדת שכל דברי תורה, מצוין אנו לעשותן עד עולם; וכן הוא אומר 'חקת עולם לדורותיכם' (ויקרא ג:יז; ועוד שבעה מקומות), ונאמר 'לא בשמים, היא' (דברים ל:יב). הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר, מעתה. לפיכך אם נעמד איש, בין מישראל בין מן האמות, ויעשה אות ומופת ויאמר 'שה' שלחו להוסיף מצוה, או לגרע מצוה, או לפרש במצוה מן המצוות פרוש שלא שמענו ממושה, או שאמר שאותן המצוות שנצטוו בהן ישראל אינן לעולם ולדורי דורות אלא מצוות לפי זמן היו הרי זה נביא שקר, שהרי בא להכחיש נבואתו של משה

רמב"ם הל' יסודי התורה ט:א

- The Rambam is dealing with 'ground-level' changes in the mitzvot - a 'New Covenant'
- This would cover the Replacement Theory religions - Christianity and Islam
- How does this relate to the position of the Reform movement?
- To what extent does this position of the Rambam apply even during the Messianic era?

2. אמר רב יוסף: זאת אומרת - מצות בטלות לעתיד לבא

נדה סא

3. והא דאמרינן זאת אומרת מצות בטלות לעתיד לבא, פירשו הראשונים לעתיד לבא לזמן תחית המתים ... אלא ודאי מצות בטלות לעתיד לבא, והיינו דאמרינן בפרק שואל במסכת שבת (קנ"א ב') 'אלו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה', ומה שאמרו ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות, לא מפני שסובר שמואל דאין מצות בטלות לעתיד לבא וליפולוג אהא מתניתא ואמתניתין דתנן תכריכי המת אין בהם משום כלאים, אלא דשמואל סובר שאין תחית המתים כלל לימות המשיח אלא לאחר כן בסוף הכל, אבל מודה שהמתים אינם בכלל מצות אבל מקצת רבותי י"א מפרשים כי המצות אינם בטלות לעולם ואפ"ל לזמן תחיית המתים ומה שאמרו בכאן מצות בטלות לעתיד לבא אינו אלא על שעת המיתה כי כשמת אדם נעשה חפשי מן המצות

חידושי הריטב"א נדה סא:

- Note a fundamental disagreement between the Rambam (who understands that the system of mitzvot will NEVER be changed, even when Mashiach comes - see his 9th Ikar) and the kabbalistic approach of a 'Torah Chadasha' after Mashiach. However, even according to the Rambam, non-systematic change of halacha WILL occur once we have a Sanhedrin etc

- To what extent do modern non-halachic movements derive their philosophical validity from a world-view based on an assumption that we now live in a 'New Age'?

B] OVERRIDING THE 'CHATIMAT HASHAS'

4. רבי ורבי נתן סוף משנה, רב אשי ורבינא סוף הוראה
בבא מציעא פו.

5. תראי שחברו התלמוד הם רב אשי ורבינא וסיעתם ובימיהם נחתם התלמוד
מבוא התלמוד לר' שמואל הנגיד

6. כאשר מתו כל החכמים ע"ה שהאחרונים מהם רבינא ורב אשי וכבר נשלם התלמוד, הרי כל מי שעמד אחריו אין מטרתו אלא
הבנת דבריהם שחברו בלבד, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע
הקדמת הרמב"ם למשנה

- See sheet 38 for more sources on the Chatimat HaShas
- The function of the halacha post-Talmud is to understand and apply the psak of the Talmud
- Rejection of the psak of the Talmud is a clear departure from the halachic system. How does this relate to the position of the Conservative Movement?
- Innovation is possible through interpretation of the Talmud in attempting to understand its conclusions (which are not always clear), but interpretation has limits!

Examples: - Innovation of the Ba'alei HaTosafot in halachot for which the reasons no longer apply in the modern world - eg mayim megulim, mayim achronim, dancing on Shabbat
- Rav Moshe Feinstein on Chalav Yisrael

- Why was there a Chatimat HaShas? 3 approaches:

(i) Historic/Geo-political - Rambam

(ii) Religious: Yeridat HaDorot - Rav Sherira Gaon

(iii) Mystical: 2000 years of Torah - Chazon Ish

- Under what circumstance is the Chatimat HaShas overruled. All opinions would agree that a new Sanhedrin would be able to make fundamental changes to the halachic principles in the Talmud. What other modern scenarios could justify a fundamental shift in halachic thinking?
- Post Shoah/existence of the State of Israel?¹
- The mass return to Israel?
- The majority of Jews living in Israel?
- Global interconnectedness/technological revolution?
- Examples of a psak which would clearly go against the Chatimat HaShas:-
- to wear Tefillin on Shabbat
- to remove the mechitza entirely from the synagogue

C] HALACHIC INNOVATION WITHIN THE TALMUDIC PSAK**C1] THE MORE PERMISSIVE APPROACH - 'HALACHA KEBATRAI'**

- The corollary of the 'Chatimat HaShas' is that every halachic ruling AFTER the Shas is in principle capable of being overruled by any other later authority, as long as that later authority does not reject the psak of the Talmud

1. Modern voices in the orthodox community arguing for a rethink of some halachic principles include (i) R' Eliezer Berkovits (see Chapter 4 (Halacha in Our Time) of *Not in Heaven*, 2010 - Shalem Press; and (ii) R' Natan Lopez Cordozo - see <http://cardozoacademy.org/the-mary-russo-audio-file-library-2/> 'The Future of Halacha'. Many argue that such positions are in fact beyond the boundaries of legitimate orthodox hashkafa

7. מיכּוּ י"א דאָס נראָה לדיין ולבני דורו מנח ראיות מוכרחות שאין כדין כמו שהזכר בפוסקים יכול לחלוק עליו מאחר שאינו נזכר בגמרא (טור בשם הרא"ש). ביאור הגר"א - דעל הגמ' אין רשות להוסיף ולא לגרוע כ"ש לחלוק כמ"ש בפ' הפועלי' רבינא ורב אשי סוף הוראה

רמ"א שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן כה סעיף א וביאור הגר"א שם

C2] THE MORE RESTRICTIVE APPROACH - 'ITMAR HILCHATA'

8. מעשה ועשה רבי כר' אליעזר, לאחר שנזכר אמר: כדי הוא ר' אליעזר לסמוך עליו בשעת הדחק. מאי לאחר שנזכר? ... דלא איתמר הילכתא לא כמר ולא כמר

נדה ט:

9. סוף דבר ההוראה המקובלת מפי רבותינו אשר מפיהם אנו חיים כמו מרן הבית יוסף, המגן אברהם והמשנה ברורה ... היא הוראה מקוימת כמו מפי סנהדרין בלשכת הגזית

קובץ אגרות החזון איש - תורה מכתב מ"א

C3] HALACHIC CHANGE IN THE FACE OF AN ESTABLISHED PSAK

- Under what circumstances can one 'make a case' for halachic change against an established psak?
- Can 'a case' be brought from rishonim 'within' the psak of the Talmud?

Examples:

- Teaching women Torah (against the psak of the Shulchan Aruch)
- Women wearing tefillin
- Women's Aliyot
- 'Partnership Minyanim'

- What makes a psak valid? Some important considerations:-

- Who is making it? Senior posek:

- sensitivity to the process of psak
- deep understanding (not just knowledge) of the sources
- training (shimush) with the great poskim of previous generations - see below
- responsibility for the broader implications for the halachic system and the Jewish people
- ability for weigh the sources against each other

Junior Posek:

- basic training
- knowledge of halachic sources from digital access/internet

- Public/Private?

- External Agendas?

- Metahalachic issues?

- Not strengthening the position of non-halachic movements (see below)
- Not undermining the halachic process by creating false impressions/expectations eg 'where there is a Rabbinic will there is a halachic way'
- Not undermining the authority of the poskim generally
- Maintaining Jewish Unity
- Not alienating sectors of Jewish society (in particular women)
- Not imposing on the community more than it can bear

- Hashkafic Issues?

- How relevant to halacha is the changing reality of the modern world (eg men/women; Jews/non-Jews)?
- How important is personal autonomy in the process of religious growth and authenticity? How does this weigh against 'Da'at Torah'?

10. אפילו קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ;

ברכות מז:

11. היכי דמי רשע ערום? עולא אמר: זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים

סוטה כא:

12. פעם אחת היה לנו עגל של זבחי שלמים, והביאנוהו לעזרת נשים, וסמכו עליו נשים. לא מפני שסמיכה בנשים - אלא כדי לעשות נחת רוח לנשים

חגיגה טז:

13. The discussion regarding women's tefilla groups has regrettably focused excessively on technical issues and legalities. It has been framed by limited halakhic queries such as: may the participants forgo tefilla be-tsiibur to attend these groups? May menstruant women touch sifrei Torah? Undoubtedly such technical perspectives and narrow questions are necessary to ensure our compliance with all minutiae of halakha. Torah, however, consists not only of halakhic details, but also of halakhic values. Unfortunately the latter have been neglected in the discussion concerning women's tefilla groups. When halakha is fragmented and truncated in such a fashion, it can be neither interpreted nor implemented correctly. The approach of Rav Soloveitchik zt"l differed. The Rav's consistent opposition to women's tefilla groups was dictated by halakhic values, not halakhic details.

"Halakhic Values and Halakhic Decisions: Rav Soloveitchik's *Pesak* Regarding Women's Prayer Groups" Rav Meyer Twersky Tradition, 32:3 Spring 1998 - see http://www.torahweb.org/torah/special/2003/rtwe_wtg.html#fn10

14. In sum, halakha is a two-tiered system consisting of concrete, particularized commandments governing our actions as well as abstract, general imperatives governing the matrix of our actions. Some abstract imperatives focus exclusively on the elan of a specific *mitsva*; e.g., the commandment *Shabbaton* ensures the spiritual character of *Shabbat*. Others are all-encompassing, establishing universal values and standards of conduct; e.g. *kedoshim te-hiyu*. The Torah legislates not only actions, but also *de'ot* (ethical-moral-religious-intellectual dispositions). It prescribes ritual but also establishes boundaries for the concomitant religious experience.

ibid

15. וְעִשִּׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יִיטֵב לְךָ וּבִאתָ וּרְשַׁתָּ אֶת הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם:

דברים ויח

16. ולרבותינו בזה מדרש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין. והכוונה בזה, כי מתחלה אמר שתשמור חקותיו ועדותיו אשר צוך, ועתה יאמר גם באשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו, כי הוא אוהב הטוב והישר: וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו ותקוני הישוב והמדינות כלם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה, כגון לא תלך רכיל, לא תקום ולא תטור, ולא תעמוד על דם רעך, לא תקלל חרש, מפני שיבה תקום, וכיוצא בהן, חזר לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שיכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין

רמב"ן שם

17. Now in recent months, a new practice has developed, where women don a Kippah, or a Talit and Tefillin during the time of the morning prayers service. They did not pose this question to the halachic adjudicators of our times

Any individual who has merely studied in a Yeshiva can rule and adjudicate according to his own intellect – especially in our days where anything can be searched and found on the internet, in the Otzer HaChochma, or in the Responsa project of Bar Illan, and other such things. Utilizing these aforementioned methods, each person can thus make himself into a Talmid Chochom or a Morei Horaah. He can then rule even in the most stringent of matters as if he knew by himself all the sources and all the opinions

I was shocked to see how otherwise intelligent people are engaging in pilpulim, vain pilpulim, dealing with whether or not women may voluntarily perform the Mitzvah of Tefillin (in the manner of “not commanded but fulfilling it anyway”). They have marshalled opinions both this way and that way, and judge things as if we were living in the period of the Tanach (as they cite precedence from Michal Bas Shaul), or in the period of the Tannaim (where the Tannaim debate regarding whether women may voluntarily lay on hands), or in the period of the Rishonim (who debated things regarding the practices of Rashi’s daughters). **However, in the abundance of our sins we live in the year 5774 – in the time period of the rebellion of schismatic movements who fight the oral law.** It is a time when this practice of [women] wearing Talis and Tefillin is found exclusively with Conservative Judaism, where their entire approach to halacha is founded upon the principle that it is permitted – even an obligation to change from the path of our traditions according to the whims and practices of “how the nation conducts itself” whenever there may be any trace of a source to the matter. **It is this particular point which is the essential difference between them and the Orthodox.**

Psak of Rav Herschel Schechter Feb 11 2014

18. Piskei Halacha are not rendered in an empty vacuum. Rather, they are made in contact with that generation. And in our generation, all the Tannaim, all the Rishonim, and all the Achronim would agree that such practice is decidedly forbidden so as not to emulate the schismatic movements, even though it may appear as a stringency (see the Mishna in Chulin 41a)

And those who quote the expression, “Moshe received the Torah from Sinai,” continue with and passed it on to Yehoshua etc. They state, “We have in our hand a strong tradition as to how to render halacha.” But the field of halacha is not like an abandoned property where the first person who lays claim to it receives it, and whoever is stronger wins, or whoever publicizes his opinion first either through the newspapers or through the internet the halacha is like him. No. The matter is as it has been explained in the Midrashim – that one thousand walk into the Beis HaMidrash and one comes out suitable to rule in the area of halacha. That one individual is one who has interned for much time with his master. He received the words of Torah investing blood and soul. He is indeed married to the Torah – not just engaged to it.

The expression that some of those who have permitted this utilize that “according to the technical halacha” a certain act is permitted, and that which people wish to prohibit it is because of “political considerations” is incorrect. For even a matter such as changing the mesorah – the traditions of the Jewish people is in and of itself an integral section of halacha. When one rules on “the donning of Tefillin for women” it is not enough to merely examine the ruling of the Shulchan Aruch in Hilchos Tefillin and in the sources there and treat it as a simple question. **Rather, like any question in halacha, we must rule on the topic from all facets and perspectives.** Not always will the ruling lay on that page in Shulchan Aruch that we had initially thought.

All difficult questions such as this [ruling against an explicit Ramah in Shulchan Aruch is certainly a difficult question that certainly needs wide shoulders], certainly must be presented before Torah scholars who are Morei Horaah that have a wide knowledge in halacha. No mere musmach or local Rabbi, even one with the best of intentions, should express his opinion in a question such as this, and certainly not to publicize his private opinion through the media or the internet. For such a serious question applies to all of Klal Yisroel who are true to the Mesorah. Only leading Gedolei Horaah are permitted to decide upon these matters.

Our complaint is not at all upon the women who have endeavored to fulfill this Mitzvah, rather it is upon the Rabbis (all of whom have received ordination from our Yeshiva) who proffered an erroneous opinion here, without consultation of their question to the Morei Horaah that they direct their questions toward regarding other matters.

D] CHANGE IN THE FACE OF AN ESTABLISHED MINHAG/MESORAH

• How does halachic practice develop when the new innovation is NOT against an clear established psak, but rather is something the Jewish people never did (or did in a different way) before

- Examples:
 - Bat Mitzvah
 - Women's connection with Sefer Torah eg dancing on Simchat Torah, taking around women's section of the shul before leynung, women-only services
 - Mechitza design in shuls (gallery, front/back, parallel seating)
 - Flowers at funerals
 - Changes to modern pronunciations
 - Changes inspired by Zionism - Hallel on Yom Ha'atzmaut, Prayer for the State of Israel
 - Women voting
 - Sermons in the vernacular
 - Organs in shuls
 - Using an iPhone to daven

• One can often try to make a halachic case against these issues but is that driven by other considerations?

19. יש טוענים נגד ההיתר של חגיגת הבת מצוה, משום שהוא נגד מנהג הדורות הקודמים, שלא נהגו מנהג זה. אבל באמת אין זו טענה, כי בדורות שלפנינו לא הצטרכו לעסוק בחינוך הבנות, לפי שכל אחד מישראל ה' מלא תורה ויראת שמים, וגם האויר בכל עיר ועיר מישראל ה' מלא וממולא בריח וברוח היהדות, והבנות שגדלו בבית ישראל שאפו את רוח היהדות בקרבן באפס מעשה וכמעט שינקו את היהדות משדי אמותיהן. אבל עכשיו נשתנו הדורות שינוי עצום. לאשרנו עמדו גדולי ישראל בדור הקודם על הקלקלה הזאת ותקנו מוסדות של תורה וחיזוק דתי בעד בנות ישראל. ושורת ההגיון הישר וחובת העיקרון הפדגוגי מחייב, כמעט, לחוג גם לבת את הגעתה לחיוב המצוות, והפלי' זו שעושים בין הבנים והבנות בנוגע לחגיגת הבגרות פוגעת קשה ברגש האנושי של הבת הבוגרת, אשר בשטחים אחרים כבר זכתה בזכיון האמנציפציה, כביכול. ... ולמעשה הדבר תלוי בכוונת הרוצים לחדש מנהג זה של חגיגת הבת מצוה, אם הם מתכוונים לשם מצוה או חלילה לשם חיקוי המינים.

אמנם לא נעלם ממני, שיש בין היראים אוסרים ומחמירים, שאינם שמים לב בשאלות של מנהגים דתיים לשיקולים הגיוניים, ואף אינם נותנים דעתם לבריורים הלכותיים, אלא דנים עליהן עפ"י רגשות הלב בלבד. והלב היהודי הדבק במסורת הורים ומורים, נרתע מכל שינוי שהוא בנהג הדתי ...

אולם אין להם לשכוח כי גם המצדדים בהיתר של מנהג חדש זה של חגיגת בת מצוה, לבם דופק בחרדה לחיזוק החינוך הדתי של בנות ישראל, שבנסיבות של החיים בדור הזה הן זקוקות ביותר לחיסון רוחני ולעידוד מוסרי בהגיען לגיל המצוות.

שו"ת שרידי אש חלק ב סימן לט (בדפוס ישן - ג:צג)

20. ומודים שאם חל להיות בשבת שיום טוב אחר השבת ואין כהן גדול מתלבש בכליו ומותרין בהספד ובתענית שלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת

משנה מסכת חגיגה פרק ב משנה ד

21. אין שוחטין לגומא כל עיקר, אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה; ובשוק לא יעשה כן, שלא יחקה את הצדוקים [המינים]: (רש"י - יחזיק ידיכם צחוקותיכם, יחקה לשון חוק)

חולין מא.

22. תפילת הנשים כשהן עטופות בטלית ומלווה בקריאת התורה מחזקת את הריפורמה, וכל חיקוי של האפיקורסים אסור הוא מהתורה (על אבני-נזר חו"מ סי' קמט). אכן אילו באמת היתה אשה חושקת בקיום מצוה שאין היא מצווה בה, היתה עושה זאת בחדרה, ואז אין בדבר משום חיקויים של האפיקורסים. אבל כל שעושות בפרהסיה וברבים, ברור שהדבר נובע מרצון החיקוי, ועל כן הוא אסור

תחומין / כרך יח / הרב זלמן נחמיה גולדברג / תפילת נשים בפרהסיה

Who's Who

Shmuel Hanagid

Rambam

Ramban

Ritva

Rema

Chazon Ish

Shu't Seridei Aish

R' Herschel Schachter

R' Meyer Twersky

R' Zalman Nechemia Goldberg

R' Shmuel ibn Naghrillah, Spain 11C

R' Moshe ben Maimon - Spain, 12C

R' Moshe ben Nachman - Spain, 13C

R' Yom Tov Asevilli - Spain, 13/14C

R' Moshe Isserlis - Poland, 16C

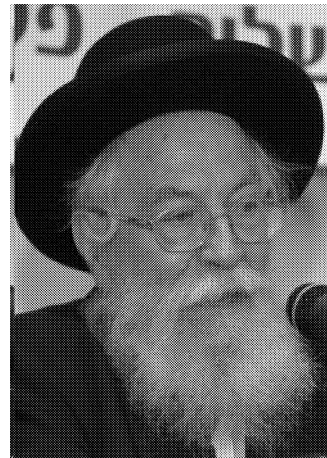
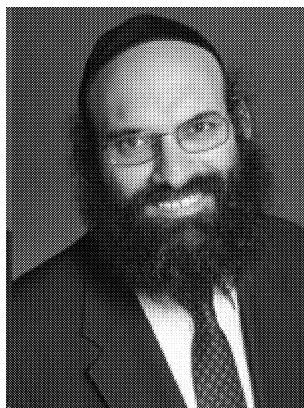
R' Avraham Yeshaya Karelitz - Russia/Israel, 20C

R' Yechiel Yaakov Weinberg - Germany/Switzerland, 20C

America, Contemp

America, Contemp

Israel, Contemp

Chazon Ish**Seridei Aish****R' Zalman Nechemia Goldberg****R' Herschel Schachter****R' Meyer Twersky**